

ПОСЛАННЯ
ПЕРЕД ПОЧАТКОМ
ВЕЛИКОГО ПОСТУ

МИТРОПОЛИТА БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО
І БОГУСЛАВСЬКОГО АВГУСТИНА

всечестному духовенству,
боголюбивому чернецтву і всім вірним чадам
Білоцерківської єпархії
Української Православної Церкви

Чертѣгъ Твоѣй виждѣѣ Гѣсе мой, оукрашенный,
и одѣжды не имамъ, да внидѣѣ вѣнь:
просвѣти ѡдѣжаніе дѣши моеѣ,
Свѣтодѣвче, и сїси ма
(Ексапостиларій Страсної Седмиці).

Всечесні отці! Дорогі брати і сестри!

Нині ми розпочинаємо Великий піст – час покаєння і очищення душі. В серці багатьох із нас, а також навколо нас – скорбота і страждання, які не можна змінити лише зусиллями власної волі. «Тобі важко... Схили трохи свою голову і згадай, Ким є Господь, Який побатьківськи про тебе турбується і очей з тебе не зводить. Якщо, зрештою, і не побачиш чітко, що саме хоче дарувати тобі Бог через горе, яке спіткало тебе, то всели в серці своєму віру, що все – від Господа, і кого Він випробовує, той у Нього, як син!». Так наставляв святий Феофан Затворник свою паству майже двісті років тому.

У цьому стані загального горя, коли важко сподіватися на будь-які земні сили, у кожного знімається маска і виявляється справжнє обличчя перед Богом і перед собою. І це може супроводжуватися або руйнівним наріканням, аж до вимоги розбійника: «Спаси Себе Самого і зійди з хреста» (Мк. 15, 30), або набуттям нами великої християнської сили, коли, цілковито довіряючи Богові, кажемо серцем: «Пом'яни мене, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє!» (Лк. 23, 42).

Тому, дорогі брати і сестри, пам'ятаючи слова Святого Письма: «якщо трохи можеш вірити в слова Самого Господа, все можливе віруючому» – не сподіватимемося на людські фактори, не покладаймося «на вельмож, на сина чоловічого, який спасти не може» (Пс. 145, 3), але від усього серця будемо закликати: «Вірую, Господи! допоможи моему невір'ю!» (Мк. 9, 23-24).

Преподобний Єфрем Сирін у своїй молитві просить: «Господи і Владико життя мого, дух смутку не дай мені», бо сум і життєдайна сила є несумісними. Дух смутку є духом безбожжя і завжди веде до загибелі, а довіра себе і своїх близьких Богові дає велику силу, над якою вже не мають влади зовнішні обставини і люди.

Святе Письмо закликає нас «відкинути колишній спосіб життя старої людини і одягнутися в нову людину, створену Богом, в праведності і святості істини» (Еф. 4, 22-24). Святитель Григорій Богослов при цьому підкреслює важливість милосердя і творіння добра у

справі спасіння: «очистивши себе милосердям, витремо цим прекрасним платом нечистоту душевну і станемо білими: одні, як хвиля, а інші, як сніг, в міру нашої добросердечності» (див. Іс. 1, 17-18). Власне, справжня християнська віра виявляється у вчинках людини, адже милосердя є свідченням нашої любові до людей, а через людей – і до Бога. Саме тому молитва в поєднанні з покаанням і справами милосердя сприяє зміні нашого егоїзму, нашого «я» на здатність бачити біль і страждання іншої людини та бути готовим прийти їй на допомогу, до того ж, не на показ, не фарисейськи, а за внутрішньою духовною потребою.

Маємо завжди пам'ятати, що Бог не сприймає людську неправду, нещирість чи подвійні стандарти, «бо в душу, яка лихе мислить, мудрість не ввійде, ані не оселиться в тілі, запроданім гріхові» (Прем. 1, 4). Про цю перепону, яка робить неможливим відчуття «Царства Божого всередині нас» постійно нагадує вірним Свята Церква в ці особливі дні. Найжахливішим станом душі є її черствість, несприйняття євангельських засад у своєму житті, небажання духовно аналізувати себе та прагнення виправдовувати свої погані вчинки. Великий піст дає нам чудову можливість для уважних, ретельних роздумів про себе, оцінки стану свого серця в світлі євангельської правди, навіть коли воно ще не відгукується на глибокі змістовні слова богослужбових текстів Святої Чотиридесятниці. Регулярна участь у великопісних Богослужіннях дає нашій душі благодатну силу для реалізації прагнення до Бога.

Важке сприйняття тривалих великопісних Богослужінь викриває нашу слабку здатність зосередитися і витримати належний подвиг для відчуття Божественної присутності. Відомо, що через це деякі подвижники благочестя труд молитви навіть заміняли важкими фізичними послухами. Преподобний Ісаак Сирін підкреслює, що «молитва – причина спасіння і безсмертя душі», тому, як закликає Псалмопівець, виливаймо перед Богом серця наші (Пс. 61, 9) і Богослужіння Великого посту стануть великою школою молитви, яка творить мир, який всіма нами очікується. Однак, маємо розуміти, що досягнення миру у його повноті є можливим лише за умови, коли люди цілковито усвідомлять сенс ангельської пісні: «Слава в вишніх Богу і на землі мир, в людях благовоління!» – і будуть цим керуватися. За словами святителя Феофана Затворника, наше майбутнє у вічності відповідатиме рівню духовного успіху тут, на землі, адже «хочемо чи не хочемо, чекаємо чи не очікуємо воскресіння, однак одні воскреснуть для слави, а інші – для страждань з власної вини».

Преображення своєї душі з мороку загального озлоблення, роздратування і смутку у вищий ступінь любові є тим Божественним даром, який, за словами святителя Григорія Ніського, дає «всіляку надію, непохитність і духовні дари». Святитель Іоанн Златоуст прямо говорить про те, що, «як на незасіяній і незасадженій землі виростає будяк і непридатна трава, так і душа, яка не вправляється в добрих справах, однак, за своєю природою завжди потребує діяльності, починає творити злі справи». Тому святитель Феофан Затворник повчає: якщо «є вільний час, треба читати корисні книги і розширювати круг здорових понять» для духовного життя, бо «навчаються багато лихому» (Сир. 33, 28).

Щиросердно виголошуючи молитву: «Пока́нїѧ ѿвѣ́рзи мѧ двѣ́ри Жизнода́вче», будемо насправді прагнути цього покаання, щоб і нас стосувалися слова святого апостола Павла: «Ви були колись темрявою, а тепер – світло в Господі: робіть, як діти світла» (Єф. 5, 8). І тоді разом із святителем Іоанном Златоустим засвідчимо: «Ніхто нехай не убоїться смерті, визволила бо нас Спасова смерть! Де твоє, смерте, жало? Де твоя, пекло, перемога? Воскрес Христос – і життя триває! Йому слава і держава на віки віків! Амінь!».

Прощена неділя,
13/ 26 лютого
2023 року Божого,
м. Біла Церква

Смиренний

з ласки Божої
митрополит Білоцерківський і Богуславський

+ Августин,